

Asia: VM/1076/03.01.01/2019 VM056:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa

Valtiovarainministeriö on 12.6.2019 päivätyllä lausuntopyynnöllään (VM056:00/2019, VM/1076/03.01.01/2019) pyytänyt yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa antamaan lausunnon ministeriössä valmistellusta luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki) 18 §:n 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvallisuustoimenpiteistä. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti tiedonhallintalain voimaantulon kanssa eli 1.1.2020.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta säädetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetussa laissa (1327/2014). Lain 1 §:n mukaan oikeusministeriön yhteydessä on itsenäinen ja riippumaton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta, joka käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain (1325/2014) sekä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, tasa-arvolaki) mukaan sille kuuluvat asiat.

Lautakunnasta annetun lain hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (HE 19/2014 vp, s. 99) mukaan lautakunnan itsenäisyydellä viitataan siihen, että lautakunta on toiminnassaan itsenäinen, vaikka se toimiikin sisäministeriön (nykyisin oikeusministeriön) yhteydessä. Riippumattomuudella viitataan siihen, että lautakunnan tulee olla tuomioistuimen ja muun lainkäyttöelimen tavoin ratkaisutoiminnassaan riippumaton muiden tahojen, kuten viranomaisten tai eri intressiryhmien samoin kuin ratkaistavana olevan asian osapuolten vaikutuksesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan tehtävistä ja toimivallasta yhdenvertaisuuslain soveltamisalalla säädetään kyseisen lain 20 §:ssä. Yhdenvertaisuuslain soveltamisala on yleinen. Lautakunnan tehtävistä tasa-arvolain soveltamisalalla säädetään kyseisen lain 21 §:ssä Tasa-arvolaki koskee ainoastaan sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämistä.

Asetusluonnoksen mukaiset suojaus- ja muut toimenpiteet

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa ei ole aiemmin käsitelty tiedonhallintalain 18 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja. Ottaen huomioon yhdenvertaisuuslain yleisen soveltamisalan tällaisten asiakirjojen tuleminen lautakunnan käsiteltäviksi on kuitenkin mahdollista. Lautakunta toteaa, ettei asetus- tai muistiolounnoksesta ilmene riittävän selkeästi, minkä laajuisiin toimenpiteisiin viranomaisen on ryhdyttävä esimerkiksi monitasoisen suojauksen (7 §) käsittelyoikeuksien ja niiden luetteloinnin (8 §) tai turvallisuusalueiden (9 §) toteuttamiseksi lautakunnan kaltaisessa organisaatiossa, jossa turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittely on periaatteessa mahdollista, mutta epätodennäköistä.

Viranomaisen ja tiedonhallintoyksikön vastuut

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on tiedonhallintalain 2 §:n 1 kohdassa sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen. Pykälän 2 kohdassa tarkoitettuna tiedonhallintayksikkönä toimisi asetusluonnoksen mukaan lautakunnan osalta oikeusministeriö.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että tiedonhallintalaissa ja asetusluonnoksessa tarkoitetut valtionhallinnon viranomaisten (tässä: lautakunta) ja tiedonhallintayksiköiden (tässä: oikeusministeriö) väliset vastuut vaikuttavat epäselviltä. Esimerkiksi tiedonhallintalain 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa todetaan, että tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvien tehtävien vastuiden määrittely on tiedonhallintayksikön johdon vastuulla. Muistioloituksen sivun 4 toisessa kappaleessa todetaan kuitenkin, että valtionhallinnon viranomaisen olisi varmistuttava siitä, että se on määrittellyt vastuut turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän muuttamista koskevassa päätöksenteossa vastaavasti kuin asiakirjan antamista koskevassa päätöksenteossakin. On lisäksi kyseenalaista, miltä osin oikeusministeriö voi määrittellä tai ohjata itsenäiseksi ja riippumattomaksi säädetyn lautakunnan sisäistä toimintaa ilman nimenomaista erillissääntelyä.

Puheenjohtaja

Tuomas Ojanen

Esittelijä

Hanna Kiiskinen

Kiiskinen Hanna
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta